

Wprowadzenie

Przedsiębiorczość jest nadal źródłem inspiracji dla wielu osób do wykorzystania ich potencjału wiedzy i umiejętności na każdym etapie rozwoju pomysłu na zmianę otaczającej nas rzeczywistości. W charakterze osoby przedsiębiorczej mieści się m.in. świadomość szans i zagrożeń, które mogą się pojawić na drodze do sukcesu. Ta świadomość kształtuje się również poprzez wzajemną wymianę doświadczeń i promocję postawy przedsiębiorczości w codziennym życiu. Mając to na uwadze, po raz kolejny na Uniwersytecie Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie podjęliśmy się przeprowadzenia listopadowej ogólnoswiatowej ambitnej inicjatywy Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości, której częścią jest konferencja naukowa. Zaproszenie na to wydarzenie przyjęli przedstawiciele zarówno nauki, jak i praktyki, przedsiębiorcy i studenci pełni przedsiębiorczej pasji.

Numer 21 jest podzielony na kilka części obejmujących prawną problematykę przedsiębiorczości w ujęciu międzynarodowym, politologiczną problematykę przedsiębiorczości, ekonomiczną i zarządczą problematykę przedsiębiorczości, a także praktykę przedsiębiorczości.

Część poświęconą prawnej problematyce przedsiębiorczości rozpoczyna artykuł G. Krawca *Rola Rzecznika Praw Obywatelskich w zakresie ochrony praw przedsiębiorców*. Autor słusznie zwraca uwagę, że ochrona praw przedsiębiorców to zadanie nie tylko wyspecjalizowanych podmiotów, lecz także ombudsmana o charakterze uniwersalnym: Rzecznika Praw Obywatelskich, a zadania z zakresu ochrony przedsiębiorczości stanowią istotny element pracy tej instytucji. Ochrona przedsiębiorczości jest podstawą artykułu K. Juszki *Procesowe i kryminalistyczne zasady przeprowadzania oględzin w postępowaniu w sprawach o wykroczenia jako warunek przestrzegania zasady pewności prawa w obrocie gospodarczym*, który prezentuje wpływ przestrzegania procesowych i taktycznych zasad przeprowadzania oględzin w postępowaniu w sprawach o wykroczenia na realizację zasady pewności prawa w obrocie gospodarczym. *Wolność działalności gospodarczej i jej ograniczenia w multientrycznym systemie prawa* to tytuł artykułu napisanego przez J. Holocher i B. Nalezińskiego, którzy wykazują, że występujące w prawie pozytywne ograniczenia swobody gospodarczej motywowane i uzasadniane chęcią uregulowania granic podmiotowej wolności mogą powodować dalsze i szersze następstwo ustrojowe związane z innymi kontekstami konstytucyjnymi, w których wolność ta jest obecna. W szczególności te ograniczenia mają wpływ na realizację konstytucyjnej zasady społecznej gospodarki rynkowej, jak również tzw. norm programowych adresowanych do władz publicznych. Pozostając w problematyce zasad, należy wskazać na artykuł K. Juszki *Taktyczne zasady przeprowadzania eksperymentu w realizacji zasady wolności działalności gospodarczej w postępowaniu w sprawach o wykroczenia*. Wnioski z przeprowadzonej w nim analizy dotyczą całościowego przestrzegania taktycznych i procesowych zasad wykonywania tytułowego eksperymentu oraz zgłaszania konstruktywnych uwag obejmujących przedmiotowe zmiany procesowe i taktyczne. Przechodząc do szczegółowej problematyki przedsiębiorczości, należy zwrócić uwagę na artykuł A. Nodźak *Rola i znaczenie monitorowania pomocy publicznej w sprawach*

dotyczących udzielania pomocy publicznej, którego celem jest zaprezentowanie ww. rozwiązań w zakresie monitorowania pomocy publicznej wraz z dokonaniem oceny, czy w obecnym kształcie służą one realizacji zasady przejrzystości pomocy publicznej. Następnym artykułem korespondującym z problematyką przedsiębiorczości jest tekst S. Kępy *Kolegium Elektorów w wyborach prezydenckich w Polsce na przykładzie elekcji z 2015 roku – polemika z Jakubem M. Łachem*. Część poświęconą prawnej problematyce przedsiębiorczości w ujęciu międzynarodowym kończy praca J. Kawki *Obowiązek naprawy towarów wynikający z unijnej dyrektywy R2R a interesy producentów*, w której zastosowano wieloaspektowe podejście badawcze łączące analizę prawną, studium przypadku oraz podejście porównawcze. Metody te pozwoliły na kompleksowe zbadanie skutków implementacji dyrektywy Right to Repair (R2R) oraz określenie możliwych wyzwań związanych z jej wdrożeniem.

Część opisującą politologiczną problematykę przedsiębiorczości rozpoczyna artykuł A. Tasak *Przedsiębiorczość w wybranych koncepcjach życia społecznego: libertarianizm i katolicka nauka społeczna*. Autorka wyjaśnia, jak definiuje się przedsiębiorczość w katolickiej nauce społecznej i libertarianizmie oraz która z definicji przedsiębiorczości przyjętych w dyskursie naukowym jest wybierana w tych koncepcjach jako właściwa i trafna. Ta część numeru obejmuje także artykuł B. Węglarz *Przedsiębiorczość społeczna w Polsce – podstawy formalno-prawne*, którego celem, poza wyjaśnieniem, czym jest przedsiębiorczość społeczna, jest próba przybliżenia tego zagadnienia w Polsce, w szczególności pod kątem aktualnego stanu prawnego. W tym celu dokonano przeglądu i analizy wybranych pozycji z zakresu literatury przedmiotu, wykorzystując monografie, artykuły, akty prawne i dokumenty dotyczące przedsiębiorczości społecznej.

Kolejną, najobszerniejszą część tomu tworzą artykuły dotyczące ekonomicznej i zarządczej problematyki przedsiębiorczości. Niniejszą część otwiera publikacja Z. Ludziejewskiego *Przedsiębiorczość jako determinanta sukcesu gospodarczego – ujęcie teoretyczne*, w której analizowane jest pojęcie przedsiębiorczości jako determinanty sukcesu, ze szczególnym uwzględnieniem teorii zarządzania i praktycznych strategii oraz taktyk stosowanych przez liderów biznesu. Celem kolejnego artykułu – *Istota internacjonalizacji przedsiębiorstwa na współczesnym rynku* I. Drabika – jest przedstawienie problematyki internacjonalizacji (umiędzynarodowienia) przedsiębiorstwa w aspekcie teoretycznym z uwzględnieniem jej różnorodnych przejawów w warunkach postępującej zmienności i złożoności, czyli turbulencji współczesnego otoczenia. Na uwagę zasługuje artykuł T. Załony, M. Danielskiej i M. Cembruch-Nowakowskiego *Audiowizualne narzędzia dydaktyczne w kształtowaniu kompetencji przedsiębiorczych i wiedzy ekonomicznej osób z zaburzeniami słuchu*, którzy dokonali empirycznej weryfikacji skuteczności audiowizualnych narzędzi dydaktycznych opracowanych w ramach projektu „Innowacyjne narzędzia edukacyjne” jako instrumentu kształtowania kompetencji przedsiębiorczych i wiedzy ekonomicznej uczniów z zaburzeniami słuchu oraz oceny użyteczności dydaktycznej tych narzędzi i poziomu ich akceptacji wśród użytkowników. W następnym artykule zatytułowanym *Kompetencje osobiste, społeczne i menedżerskie w edukacji podstaw przedsiębiorczości oraz biznesu i zarządzania w polskiej szkole: analiza porównawcza* A. Świętek, D. Piróg, K. Bargiel i P. Cybuła poddają ocenie zmiany zestawu kompetencji i warunków stworzonych do ich kształtowania w polskim systemie oświaty spowodowane likwidacją przedmiotu podstawy przedsiębiorczości i zastąpieniem go przedmiotem biznes i zarządzanie. Innymi pracami powiązanymi tematycznie z tą częścią są artykuły J. Żukowskiej i K. Lemieszkiewicz-Sosnowskiej *Future-ready workforce: a 2023–2024 literature review of essential skills and competencies for the labor*

market, M.S. Ogunmuyiwy i J.O. Oniego *Physical and virtual incubators and early-stage start-ups in Ogun State, Nigeria* oraz A. Iwaszczuka, M. Sabala i N. Iwaszczuk *Towards sustainable consumption: the practices of Krakow students*. Problematykę niniejszej części obejmuje również artykuł R. Nesterowicz i J. Nakonieczny *Ocena opłacalności leasingu i umów o podobnym charakterze – analiza porównawcza*. Autorki ukazują w nim opłacalność leasingu na tle innych możliwości finansowania, przedstawiają perspektywy rozwoju, jakie wykazuje, oraz formy, które coraz częściej zastępują go w praktyce gospodarczej. Kolejnym tekstem w niniejszym numerze jest artykuł B. Nowaka *Wybrane formy wsparcia w krakowskim ekosystemie startupowym – wyniki badań pilotażowych*, który przedstawia próbę identyfikacji wybranych form wsparcia dla start-upów, zwłaszcza w fazie załączkowej, oferowanych przez ekosystem krakowski. Ostatni w tej części jest artykuł K. Golonki *Rozwój działalności gospodarczej w układzie krakowskiego Rynku Głównego w okresie międzywojennym* analizujący rozwój działalności gospodarczej na Rynku Głównym w Krakowie w dwudziestolecie międzywojennym z uwzględnieniem szerokiego kontekstu społecznego i ekonomicznego.

Ostatnią część stanowi grupa trzech artykułów dotyczących praktyki przedsiębiorczości. Pierwszy z nich jest autorstwa J. Kabzy i A. Sokołowskiej i nosi tytuł *O regulowaniu AI z perspektywy law and economics w kontekście Rozporządzenia AI*. Celem tego artykułu są przedstawienie wybranych metod regulowania AI oraz udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy myślenie ekonomiczne, a w szczególności przedstawione w artykule koncepcje regulacyjne, jest odzwierciedlone w Akcie AI. Artykuł zawiera także ocenę rozwiązań regulacyjnych zastosowanych w Akcie AI z perspektywy *law and economics*. Drugim z tej grupy artykułów jest tekst M. Jury *Cyfryzacja postępowania rejestrowego – przemyslenia o kierunku dalszego rozwoju*. Opisano w nim zmiany w postępowaniu rejestrowym na przestrzeni ponad dekady, które doprowadziły do pełnej cyfryzacji tego postępowania. Trzecim artykułem w tej części jest tekst M. Michalcza *Przedsiębiorczość w obliczu kryzysu gospodarczego: Czy to klucz do sukcesu?*, który koncentruje się na przedsiębiorczości w warunkach kryzysu gospodarczego i ukazuje ją jako potencjalny czynnik sukcesu i stabilizacji dla firm oraz całych gospodarek.

Z tej różnorodności poglądów, doświadczeń i specjalistycznych punktów widzenia powstał numer 21. czasopisma „Przedsiębiorczość – Edukacja”, który wraz z Redakcją z satysfakcją oraz zaszczytem przekazuję w Twoje ręce, Szanowny Czytelniku, z prośbą o jego przyjęcie i inspirację do przedsiębiorczych przemysleń.

Karol Juszka

Introduction

Entrepreneurship continues to be a source of inspiration for many people to use their potential knowledge and skills at every stage of developing an idea to change the reality around us. The nature of being entrepreneurial includes, among other things, being aware of the opportunities and threats that may arise on the road to success. This awareness is also formed through the mutual exchange of experiences and the promotion of an entrepreneurial attitude in everyday life. With this in mind, the University of the Commission of National Education in Krakow once again undertook to host the ambitious Global Entrepreneurship Week in November, with a conference as part of this initiative. The invitation to this event was accepted by representatives from practice and theory: entrepreneurs and students full of entrepreneurial passion.

Issue 21 is divided into several sections covering legal issues of entrepreneurship from an international perspective; political issues of entrepreneurship; economic and managerial issues of entrepreneurship; and the practice of entrepreneurship.

The legal issue of entrepreneurship begins with an article by Grzegorz Krawiec, ‘The ombudsman’s role in protecting entrepreneurs’ rights’, which points out that the protection of such rights is a task not only for specialised entities, but also for an ombudsman of a universal nature. The ombudsman and the tasks for protecting entrepreneurship are an important part of this institution’s work. The protection of entrepreneurship is the basis of Kazimiera Juszka’s article, ‘Procedural and forensic principles for proceedings into criminal investigations as conditional on respect for the rule of law in economic dealings’, which presents the principles for conducting visual inspections in such proceedings based on the implementation of the principle of legal certainty in business transactions. ‘Freedom of economic activity and its limitations in a multicentric legal system’ is the title of an article written by Justyna Holocher & Bogumił Naleziński, demonstrating that such limitations occurring in positive law, motivated and justified by the desire to regulate the limits of subjective freedom, may cause further and broader systemic consequences. This is then related to other constitutional contexts in which this freedom is present and, in particular, how they affect the implementation of the constitutional principle of a social market economy, as well as the so-called programmatic norms addressed to public authorities. Remaining with principles, it is necessary to point to the article by Karol Juszka – ‘Tactical experimentation in the implementation of the principle of business freedom in minor crime proceedings’. The conclusions concern the overall observance of the tactical and procedural principles for performing the experiment and the submission of constructive comments covering the procedural and tactical changes in question. Turning to the specific issue of entrepreneurship, attention should be drawn to the article by Agata Nodzak, ‘The role and importance of monitoring state aid in case-law practice’, the aim of which is to present solutions for monitoring such aid and to assess whether, in their current form, they serve the implementation of the principle of transparency. An article by Szymon Kępa, which corresponds to the issue of entrepreneurship, ‘The electoral college in the

2015 Polish presidential elections: a polemic with Jakub M. Łach'. Concluding the section on legal issues of entrepreneurship from an international perspective is the article by Jerzy Kawka, 'The obligation to repair goods under EU directive R2R concerning the interests of manufacturers', which uses a multi-faceted research approach combining legal analysis, case studies and a comparative perspective. These methods have allowed for a comprehensive examination of the effects of the implementation of the Right to Repair (R2R) directive and the identification of possible challenges to its implementation.

The second section describing political issues of entrepreneurship begins with an article by Agata Tasak, 'Entrepreneurship in selected conceptions of social life: libertarianism and Catholic social teaching', which explains how entrepreneurship is defined in both Catholic social teaching and libertarianism, and which of the definitions of entrepreneurship adopted in academic discourse are chosen as being appropriate and accurate. This section also includes an article by Barbara Węglarz – 'Social entrepreneurship in Poland: its formal and legal foundations', the aim of which, in addition to explaining social entrepreneurship, is an attempt to bring the issue closer to Poland, particularly in terms of its current legal status. To this end, selected items from the literature were reviewed and analysed, using monographs, articles, laws and documents on social entrepreneurship.

The third and largest section is on economic and managerial issues of entrepreneurship. This part opens with an article by Zdzisław Ludziejewski which should be pointed out, 'Entrepreneurship as a determinant of business success: a theoretical approach', it analyses this notion with particular reference to management theory and the practical strategies and tactics used by business leaders. The aim of the following article by Ireneusz Drabik, 'The essence of enterprise internationalization in the modern market', is to present this issue in its theoretical aspect, taking into account its various manifestations in conditions of progressive changeability and complexity i.e. the turbulence of the modern environment. Noteworthy is the article by Tomasz Załona, Monika Danielska & Mariusz Cembruch-Nowakowski – 'Innovative educational tools for the development of entrepreneurial competences, as well as knowledge of economics, in those with hearing disorders'. They carried out empirical verification of the effectiveness of visual teaching tools developed as part of the 'Innovative educational tools' project, with an assessment of their didactic usefulness and their level of acceptance by users. In the article by Agnieszka Świętek, Danuta Piróg, Kinga Bargieł & Piotr Cybul – 'Personal, social and managerial competences in the subjects of 'Basics of Entrepreneurship' and 'Business and Management' in Polish schools: a comparative analysis', they assess changes to the set of competences and the conditions created for their formation in Polish schools, evaluating the changes caused by the removal of 'Basics of entrepreneurship' and its replacement by 'Business and management'. Other articles, thematically related to this part, are those by Joanna Żukowska & Karolina Lemieszkiewicz-Sosnowska – 'Future-ready workforce: a 2023–2024 literature review of essential skills and competencies for the labor market', Michael Segun Ogunmuyiwa & John Olanrewaju Oni – 'Physical and virtual incubators and early-stage start-ups in Ogun State, Nigeria' and Aleksander Iwaszczuk, Maciej Sabal & Natalia Iwaszczuk – 'Towards sustainable consumption: the practices of Krakow students'. This part also covers the article by Renata Nesterowicz & Joanna Nakonieczny, 'Evaluating the profitability of leasing and other contracts of a similar nature: a comparative analysis' which shows the profitability of leasing against the background of other financing options, a presentation of the development prospects it demonstrates, but also the form which is increasingly replacing it in economic practice.

Another article on this issue is by Bartłomiej Nowak – ‘Selected forms of support in the Krakow startup ecosystem: pilot study results’, which is an attempt to identify selected forms of support for start-ups, especially at the seed stage, offered by the Kraków ecosystem. The last article in this section by Kacper Golonka – ‘The development of economic activity in the area of Krakow’s main square in the interwar period’, analyses this activity taking into account the broad social and economic context.

The fourth section is a group of three articles on entrepreneurial practice. The first is by Jakub Kabza & Ani Sokołowska – ‘On regulating AI from legal and economic perspectives in the context of the AI act’. In particular, its aim is to present selected methods of AI regulation and to answer the question whether economic thinking in general, and in particular the regulatory concepts presented here, are reflected in AI. The article also evaluates the regulatory solutions used in AI law from legal and economic perspectives. The second is a text by Maciej Jura, ‘Digitization of registration procedures: thoughts on the directions of further developments’, which describes the changes over more than a decade that have led to full digitization. The final article is by Maksymilian Michalczak, ‘Entrepreneurship as a key to success in times of economic crisis’, which focuses on entrepreneurship under conditions of economic crisis, showing it as a potential factor for success and stability for both companies and entire economies.

Out of this diversity of views, experiences and specialised perspectives, Issue 21 of the journal ‘Entrepreneurship – Education’ has been created. Together with the Editorial Board, I have the satisfaction and honour to pass onto readers a request to make use of it to inspire entrepreneurial reflection.

Karol Juszka